

Willibrorduslezing 1 november 2025, Heiloo

*Thema: Verdraagzaamheid,
Elsbeth de Ruijter en Jos Brinkmann, Raad van Bestuur GGZ NHN*

Beste aanwezigen,

Welkom op deze bijzondere dag, welkom op deze bijzondere plek.

We zijn vandaag in deze prachtige Cultuurkoepel voor de 10^e Willibrorduslezing. Dat is een 2e lustrum en wij voelen ons vereerd dat wij door het Willibrordusgenootschap zijn uitgenodigd om deze lezing met u te delen. De Willibrorduslezing gaat over gezondheid' in de meeste brede zin van het woord: over de vraag hoe we ons goed kunnen voelen in ons eigen vel in- en mét onze omgeving. Deze twee aspecten – de zorg voor jezelf en zorg en compassie voor anderen zijn onlosmakelijk verbonden met het leven van St. Willibrordus en de huidige rol van het Landgoed voor Heiloo.

Wij willen het vandaag graag met u hebben over het thema **verdraagzaamheid**. Een woord dat zacht klinkt, maar sterk is. Het vraagt moed om verdraagzaam te zijn. Niet om alles goed te vinden of jezelf weg te cijferen, maar om de ander ruimte te geven — ook als die ander anders denkt, anders gelooft, anders leeft.

In een tijd waarin verschillen vaak tot tegenstellingen leiden, waarin het gesprek soms verandert in een strijd, willen wij vandaag stilstaan bij die oude, maar steeds actuele deugd: verdraagzaamheid. Niet als zwakte, maar als kracht.

Kort voorstellen

Wij zullen ons kort aan u voorstellen: wij zijn Elsbeth de Ruijter en Jos Brinkmann en wij vormen samen het bestuur van GGZ NHN. In ons werk is het thema verdraagzaamheid eigenlijk altijd wel sluimerend aanwezig. En misschien goed om met u te delen dat wij daar onder verstaan **de** bereidheid om anders zijn te accepteren. We gaan hier straks nog dieper op in.

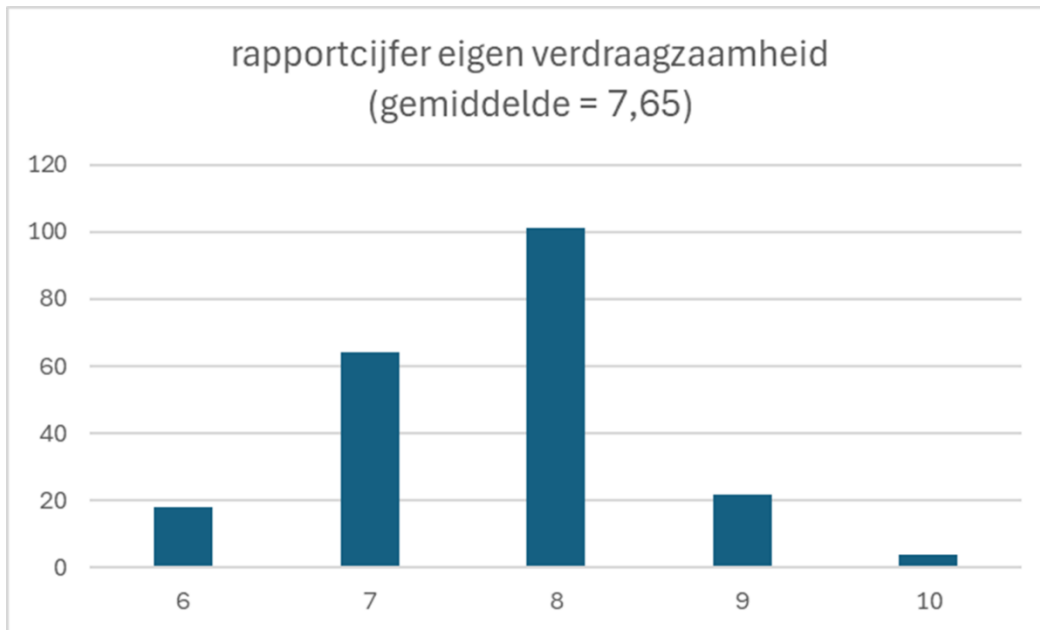
We zullen dit benaderen vanuit de doelgroep waar we beiden verantwoordelijk voor zijn en al jaren mee werken. U bent vandaag bij ons op het Landgoed Willibrordus; in Heiloo en omgeving een begrip.

Wat minder goed bekend is, is dat wij een grote werkgever zijn in de regio Noord-Holland Noord. Er werken bij ons ruim 2200 mensen en ,heel waardevol 200 vrijwilligers. Elk jaar behandelen wij ongeveer 25.000 mensen in de regio. Het merendeel, ruim 90 %, wordt gewoon in de thuisomgeving behandeld .Een heel klein deel van deze mensen heeft soms een (kortdurende) klinische opname nodig. Dat gebeurt dan o.a. op dit terrein, maar ook in Hoorn en Schagen. Voor de mensen die een opname nodig hebben in deze regio, dat hebt u misschien al gezien, bouwen we op dit moment een nieuwe kliniek.

Interactie met zaal

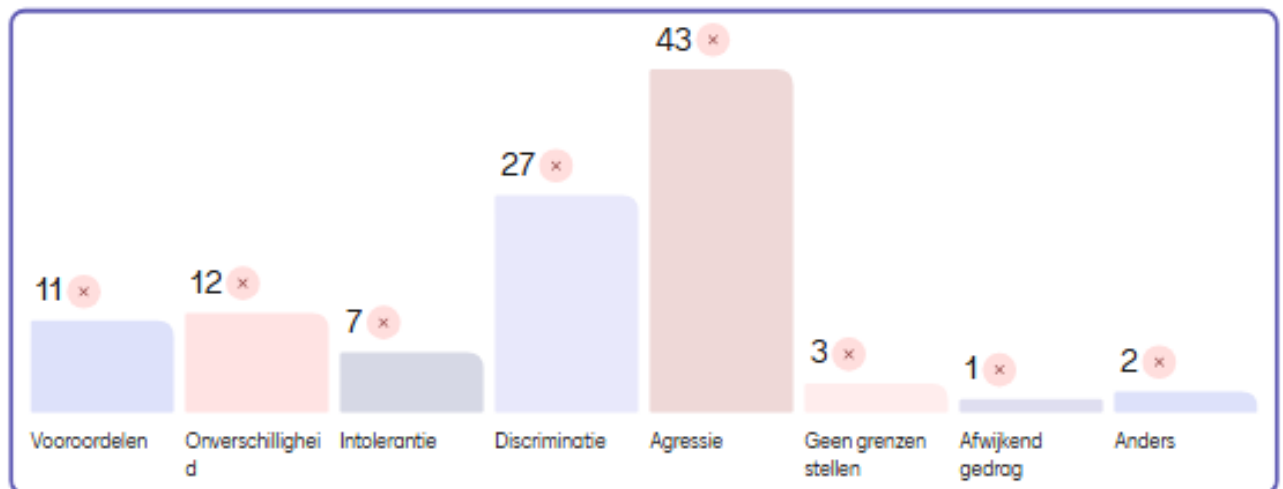
Wij willen het met u gaan hebben over het onderwerp verdraagzaamheid. En wat verstaan we daar eigenlijk onder of sterker: wat verstaat u daar onder?

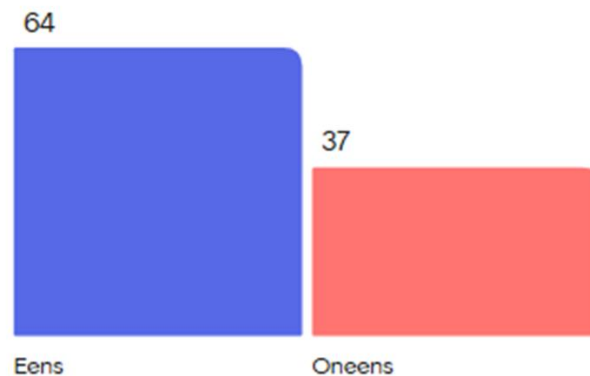
4. Voor welk gedrag vindt u het moeilijkst om verdraagzaam of tolerant te zijn?

4. Voor welk gedrag vindt u het moeilijkst om verdraagzaam of tolerant te zijn?

5. We zijn tolerant... zolang het onszelf niet raakt.
(eens – oneens)

5. We zijn tolerant ... zolang het onszelf niet raakt.

Wat verstaan wij onder verdraagzaamheid?

Een aantal zaken die u hebt genoemd komen ook terug in onze opvatting over verdraagzaamheid. We benaderen die vanuit het perspectief 'de ander' en niet zozeer tegenover onszelf.

Als we in de historie kijken zien we dat het begrip een lange geschiedenis heeft: onze houding tegenover "de ander" is sterk geëvolueerd door de eeuwen heen. .

Om te beginnen bij de oude Grieken

Zij noemden iedereen die een andere taal sprak een "barbaar", een brabbelaar. Dat idee – dat de vreemde onbegrijpelijk en dus minderwaardig is – leeft soms nog in ons voort.

In de 16de eeuw zien we bij **Erasmus** dat verdraagzaamheid vooral gold voor mensen die binnen hetzelfde gedachtegoed verschilden. Intern pluralisme dus, maar weinig openheid naar buitenstaanders.

Tijdens de godsdienstoorlogen in de 17de eeuw schreef **John Locke** zijn grote rede over verdraagzaamheid. Hij pleitte voor religieuze tolerantie: mensen met andere overtuigingen moeten kunnen samenleven.

De Verlichting van de 18de eeuw bracht een nieuw debat. **Voltaire** zag verdraagzaamheid vooral als gedogen: zelfs de zotste ideeën moeten we dulden, ook al delen we ze niet. **Thomas Paine** ging verder: diversiteit kan ons zelfs verrijken – we kunnen erdoor groeien als mens.

Verdraagzaamheid evolueerde dus van het simpelweg dulden van verschillen naar het idee dat verschillen ons ook kunnen verrijken.

En daar zit ook vandaag nog de kern van het debat:

- Soms betekent verdraagzaamheid: "Ik ben het niet met je eens, maar ik laat je in je waarde."
- Soms betekent het: "Door jou beter te leren kennen, leer ik ook mezelf beter kennen"

Twoe vormen van verdraagzaamheid

1. Gedogen: De bereidheid om afwijkende meningen, gedragingen of overtuigingen van anderen te accepteren, zelfs als je het er niet mee eens bent.

2. Verrijking door het andere: Het openstaan voor diversiteit en het zien van het andere als een mogelijkheid tot zelfverrijking.

Dus in essentie onderscheiden we twee vormen van verdraagzaamheid:

- **Gedogen:** De bereidheid om afwijkende meningen, gedragingen of overtuigingen van anderen te accepteren, zelfs als je het er niet mee eens bent.
- **Verrijking door het andere:** Het openstaan voor diversiteit en het zien van het andere als een mogelijkheid tot zelfverrijking.

Ons pleidooi zal zijn dat het gaat om een combinatie van beide houdingen en dat verdraagzaamheid meer omvat dan alleen tolerantie.

Neemt verdraagzaamheid nu toe of juist af?

We hebben deze vraag ook aan u gesteld (zie mentimeter)

De vraag of verdraagzaamheid in onze samenleving toeneemt of juist afneemt, is actueler dan ooit. Zeker in een tijd waarin de tegenstellingen vaak scherp lijken – op sociale media, in de politiek en zelfs aan de keukentafel. Wat is er nu eigenlijk bekend over de ontwikkeling van verdraagzaamheid in Nederland in de afgelopen 25 jaar?

Het antwoord is niet zwart-wit. Er is geen eenduidige lijn omhoog of omlaag. In werkelijkheid zien we een tweedeling: op sommige vlakken neemt verdraagzaamheid toe, op andere juist af.

Laten we beginnen met de gebieden waar verdraagzaamheid is afgenomen.

We zien dat de maatschappelijke polarisatie is toegenomen. Standpunten verharderen, met name als het gaat om onderwerpen zoals migratie, religie en nationale identiteit. De opkomst van populistische en nationalistische partijen – denk aan de PVV in Nederland, de AfD in Duitsland, of Rassemblement National in Frankrijk en Vox In Spanje – laat zien dat er bij een deel van de bevolking zorgen leven over culturele diversiteit en maatschappelijke verandering.

Er is een sterke tendens zichtbaar naar “eigen volk eerst”. Dat heeft ook gevolgen voor de bereidheid om iets voor anderen te betekenen. Misschien het meest scherp verwoord in de recente campagne met de woorden “*Dan hebben ze maar honger in Afrika*”.

Maar tegenover deze ontwikkelingen staat óók een andere kant van het verhaal.

Er is namelijk ook duidelijk sprake van toegenomen verdraagzaamheid. Met name op het gebied van seksuele diversiteit heeft Nederland een grote sprong voorwaarts gemaakt. Jongere generaties zijn in

het algemeen veel toleranter ten opzichte van homo- en transpersonen dan aan het begin van deze eeuw.

Daarnaast is er steeds meer aandacht voor inclusie en diversiteit in bedrijven, onderwijsinstellingen en overheden. Thema's als sociale rechtvaardigheid en meer gelijkwaardigheid zijn de afgelopen jaren veel breder bespreekbaar geworden.

Ook belangrijk: in reactie op de polarisatie ontstaan er tal van burgerinitiatieven en dialoogprojecten. Mensen zoeken actief naar verbinding. Dat laat zien dat verdraagzaamheid niet vanzelfsprekend is, maar iets dat we samen kunnen bouwen en onderhouden.

Dus: neemt verdraagzaamheid toe of af?

Het eerlijke antwoord is: het hangt ervan af. Het hangt af van het onderwerp, van de generatie, van de context waarin mensen leven. Wat we wél zeker weten, is dat verdraagzaamheid niet statisch is. Het is iets dat voortdurend in beweging is, onder invloed van politieke keuzes, media, economische omstandigheden en maatschappelijke inzet.

De grenzen van tolerantie

Wij zijn niet naïef en geloven niet dat we alles zomaar moeten tolereren of verdragen. Dat zou voorbijgaan aan het idee van de **paradox van tolerantie** – een begrip dat de Oostenrijks-Britse filosoof **Karl Popper** in 1945 introduceerde in *The Open Society and Its Enemies*.

Kort samengevat stelt Popper dat een tolerante samenleving alleen kan blijven bestaan zolang ze zichzelf verdedigt tegen intolerantie. Als we alles tolereren – dus ook bewegingen of ideeën die zelf intolerant zijn – lopen we het risico dat juist die intolerante krachten de vrijheid gebruiken om tolerantie te vernietigen. Daarom moet een open samenleving in sommige gevallen intolerantie weigeren of actief bestrijden.

Een paar concrete voorbeelden:

- Vrijheid van meningsuiting houdt in dat mensen ook onpopulaire of extreme ideeën mogen uiten. Maar als iemand oproept tot haat of geweld tegen bepaalde groepen, dan gaat dat te ver. Daarom bestaan er wetten tegen discriminatie en haatzaaien.
- Democratische vrijheid betekent dat politieke partijen het systeem mogen bekritisieren. Maar als een partij de democratie zelf wil afschaffen of mensenrechten wil ondermijnen, dan mag de democratie zich daartegen verdedigen – zoals bij het verbod op neonazistische partijen in Duitsland.
- Online platforms willen open ruimtes zijn voor debat, maar als gebruikers oproepen tot haat, complotten verspreiden of geweld organiseren, dan moeten die platforms ingrijpen om schade te voorkomen.

Kort gezegd: tolerantie kan zichzelf vernietigen als er geen grenzen worden gesteld aan intolerantie. Een samenleving die echt vrij wil blijven, moet bereid zijn zich te verdedigen tegen degenen die haar vrijheid willen misbruiken.

Overigens is het wel goed dat we ons realiseren dat 'tolerantie' een woord is dat tegenwoordig nogal eens op kritiek stuit. Het is een term die Nederland zich lang heeft aangemeten als iets bijzonder positiefs, maar tegenwoordig onder vuur ligt omdat tolerantie niet over gelijkwaardigheid gaat; een dominante partij tolereert de ander. De minder dominante partij heeft weinig in de pap te brokkelen.

Hoe komen we nu op dit thema?

De aanleiding om te kiezen voor het thema verdraagzaamheid ben gekomen ligt in een uitspraak van de op 21 april dit jaar overleden Paus Franciscus die zich zorgen maakte over *de globalisering van de onverschilligheid*.

Hij gebruikte dit begrip om een wereld te beschrijven waarin mensen steeds meer gewend raken aan het leed van anderen — en daar ongevoelig voor worden. Er lijkt sprake van een paradoxale en zorgwekkende ontwikkeling: terwijl onze wereld technologisch en economisch steeds meer verbonden lijkt en we steeds weer blootgesteld worden aan het nieuws en leed van anderen, lijken we juist minder geraakt te worden door het onrecht dat elders plaatsvindt. Er zijn voorbeelden genoeg die ons dagelijks worden voorgeschoteld (Gaza, Oekraïne, Sudan, bootvluchtelingen enz).

In onze geglobaliseerde wereld zien we dat

- Mensen steeds meer verbonden zijn via technologie en economie,
- Maar tegelijkertijd emotioneel, sociaal en moreel van elkaar vervreemd raken,
- Waardoor onrecht, armoede, migratie, oorlog en klimaatproblemen niet langer persoonlijk worden gevoeld,
- En we vaak denken: "Dat is niet mijn probleem."

En als reactie op deze ontwikkeling roept deze Paus op tot

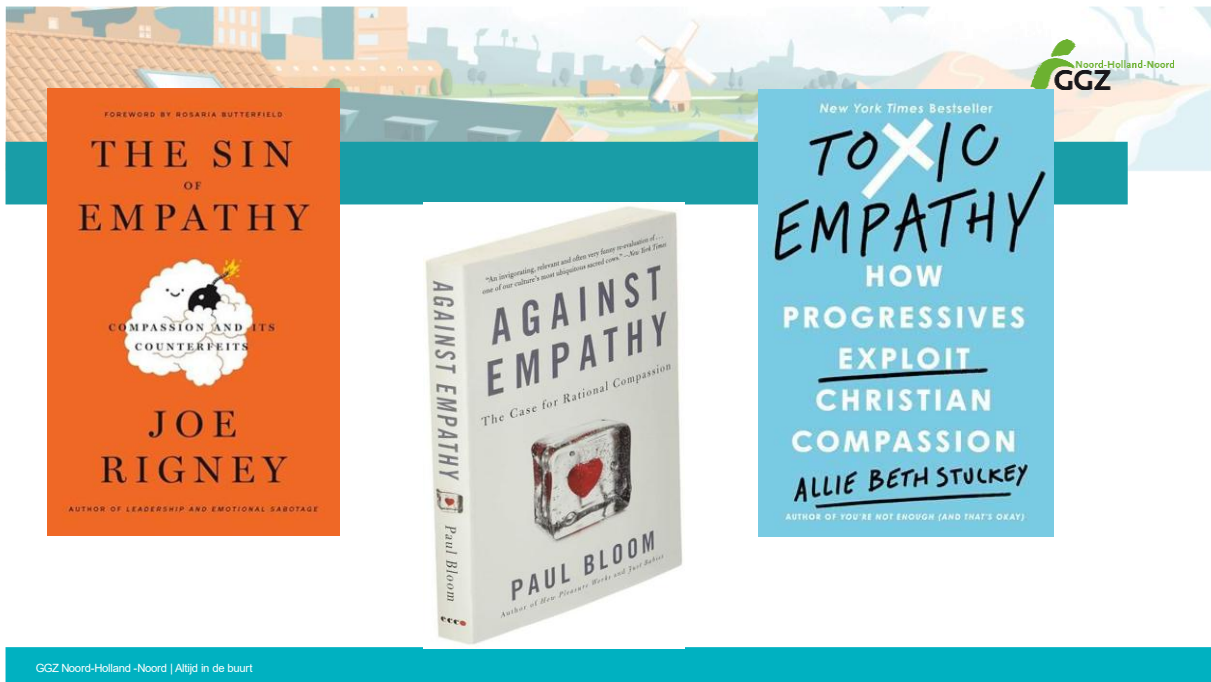
- Empathie en nabijheid: We moeten lijden van anderen zien als iets dat ons aangaat.
- Concrete actie: Niet blijven hangen in medelijden, maar handelen — politiek, sociaal, ecologisch.
- Een cultuur van solidariteit: Als tegenkracht tegen de cultuur van onverschilligheid.

Ook onze koning riep in zijn troonrede van 16 september jl in op om verschillen te overbruggen. Hij benadrukte dat het gelijk van de een niet automatisch het ongelijk van een ander betekent. "De maatschappelijke werkelijkheid is bijna altijd oneindig meer complex dan dat."

En die oproep sluit eigenlijk heel goed aan op de ervaringen in ons werk in de GGZ, waarin empathie en nabijheid kernbegrippen zijn

Empathie (en verdraagzaamheid) is uit de mode,

Empathie is uit de mode, zeker aan de uiterste rechterkant van het politieke spectrum. Overzee, waar Trump wordt bewierookt om zijn machostijl en waar boeken met titels als *"Against Empathy"* en *"The Sin of Empathy"* gretig aftrek vinden. Ook in eigen land heeft empathie het zwaar. 'Hoe harder hoe beter' lijkt soms het devies. Het lijkt er op alsof we terecht gekomen zijn in de wereld van politiek filosoof Machiavelli, die in de 16de eeuw liet zien dat macht en belangen in de politiek belangrijker zijn dan moraal. Niet per sé een fijne wereld om in wakker te worden: macht boven moraal

STIGMA

Nu maken we graag de overstap naar ons vakgebied.

Psychisch lijden komt veel voor. De cijfers liegen er niet om: de helft van alle Nederlanders maakt in hun leven minstens één keer een periode van psychisch lijden door. Elk jaar doet één op de vier mensen in ons land een beroep op professionele psychische hulp. Ongeveer 285.000 mensen – dat is 1,7% van de bevolking – voldoen aan de criteria van een ernstige psychiatrische aandoening, vaak afgekort tot EPA.

Er is gelukkig de afgelopen jaren steeds meer openheid gekomen, je zou dus kunnen zeggen steeds meer verdraagzaamheid, over mentale aandoeningen. Tenminste als het gaat om de mildere problematiek. Dat geldt voor angststoornissen en depressies maar dat geldt helaas niet voor kwetsbaarheden als psychoses, verslavingproblematiek of persoonlijkheidsproblematiek of aandoeningen waarvoor een opname in de ggz nodig is. Deze mensen met deze problematiek behoren tot de meest gestigmatiseerde, meest gebrandmerkte, medemensen in onze samenleving.

Mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen, hebben meestal meerdere psychische problemen tegelijk, die langdurig aanwezig zijn, met een wisselende intensiteit. Die leiden vaak tot beperkingen in het sociaal en maatschappelijk functioneren. Om wat te noemen: tot Schulden, verlies van werk, verlies van waardevolle sociale contacten.

Zo'n ernstige psychische aandoening wordt ook wel eens een tweesnijdend zwaard genoemd; wie er een heeft moet zich niet alleen teweerstellen tegen de gevolgen van de aandoening zelf maar ook tegen de afwijzende reacties van mensen om zich heen. Mensen met een EPA hebben dus niet alleen te maken met hun eigen kwetsbaarheid, maar óók met de negatieve reacties van hun omgeving. Het zijn niet alleen de symptomen die hen beperken, maar vooral ook de uitsluiting door stigma. En dát, beste aanwezigen, is misschien wel het grootste obstakel voor herstel.

Herstel is meer dan beter worden

Bij GGZ Noord-Holland-Noord werken wij herstelondersteunend. Herstel gaat drie dimensies; uiteraard over het herstel van klachten. Het gaat ook over weer mee kunnen doen in de samenleving – dat noemen we maatschappelijk herstel – en de derde dimensie over persoonlijk herstel: het

verwerken van de directe gevolgen van de kwetsbaarheid of ziekte en het hervinden van balans en een nieuwe betekenis in het leven.

We hanteren zo'n breed herstelperspectief omdat mensen met psychische kwetsbaarheid net als ieder van ons, recht hebben op volwaardig burgerschap: om te werken, deel te nemen aan verenigingen, deel uit te maken van een sociaal netwerk. Dat is niet zomaar een keuze of een wens—het is vastgelegd in het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking, dat Nederland in 2016 heeft bekrachtigd. We hebben daarmee onszelf verplicht om uitvoering te geven aan dit verdrag en bij te dragen aan participatie voor mensen met een beperking..

De kracht en de last van stigma

De omgeving van mensen met EPA ziet vooral vaak de aandoening – en niet de persoon daarachter. In onderzoek komt steeds weer naar voren dat mensen met ernstige psychische aandoeningen worden gezien als gevaarlijk, onvoorspelbaar, lui of moeilijk in de omgang. Dit soort negatieve beelden heeft grote gevolgen. Ze leiden tot uitsluiting op de arbeidsmarkt, in het onderwijs, in wijken en zelfs in families.

Stigma kent verschillende vormen:

- **Publiek stigma** – vooroordelen in de samenleving, vaak versterkt door de media.
- **Structureel stigma** – ingebakken in wet- en regelgeving, bijvoorbeeld bij verzekeringen of rijbewijzen.
- **Zelfstigma** – wanneer mensen de negatieve beelden over zichzelf gaan geloven.
- **Associatief stigma** – de negatieve vooroordelen treffen ook familieleden en naasten

Al deze vormen van stigma leiden tot minder verdraagzaamheid, meer eenzaamheid en vaak ook tot lichamelijke klachten door de voortdurende stress van afwijzing.

Geschiedenis en ontwikkelingen

Door de geschiedenis heen zijn mensen met psychische aandoeningen altijd gestigmatiseerd. Eeuwenlang werden zij uitgesloten van burgerschap. Pas vanaf de jaren zeventig in de vorige eeuw kwam er in Nederland een tegenbeweging op gang.

Vrij recent, tussen 2010–2020, kwam er meer aandacht voor stigmabestrijding. Denk aan de SIRE-campagnes als *Taboe op psychisch ziek zijn* of *De Maatschappij dat ben jij*. Of het congres met de titel *Anders denken over psychische aandoeningen*, in 2014 georganiseerd door VWS met als hoofdspreker de toenmalige premier Rutte. Interessant is dat toen ook economische argumenten een rol speelden: stigma kost de samenleving veel geld, vooral door lagere arbeidsparticipatie en hogere zorgkosten. Alle reden om hier actief op in te zetten.

Effectieve destigmatisering vraagt om een combinatie van universele campagnes, gerichte interventies bij bijvoorbeeld onderwijs, politie of werkgevers, én ondersteuning van mensen met een beperking en hun naasten. Maar vooral: stigma bestrijden kan niet losstaan van hoe wij zorg en samenleving inrichten. Herstel, participatie en destigmatisering horen wat ons betreft bij elkaar.

Waar staan we nu?

Helaas is de aandacht voor destigmatisering na 2020 flink afgenomen in ons land en soms lijkt het zelfs de andere kant op te gaan

En hoe zit dat bij GGZ NHN; In 2025 behandelen we bij GGZ Noord-Holland-Noord jaarlijks ongeveer 25.000 mensen. Op dit landgoed in Heiloo herinneren de gebouwen ons nog aan de tijd dat hier meer dan duizend mensen langdurig waren opgenomen. Tegenwoordig zijn dat er vele malen minder. We hebben de meeste zorg in de samenleving georganiseerd – en dat is een goede zaak. Maar het brengt ook uitdagingen met zich mee.

Een actueel voorbeeld is de discussie over “mensen met *verward gedrag*”. Burgemeesters waarschuwden recent dat de vermaatschappelijking van de zorg zou zijn mislukt.

Donderdag 17 juli, 15:55 • Aangepast donderdag 17 juli, 19:32

Burgemeesters luiden noodklok: steeds meer overlast door verward gedrag in woonwijken

Burgemeesters in Nederland luiden de noodklok over de aanhoudende problemen met personen met verward gedrag in woonwijken. Het huidige beleid, waarbij deze mensen na behandeling weer in de wijk worden geplaatst, zou mislukt zijn.

Ook in Limburg waren er de afgelopen tijd verschillende situaties met verwarde personen die voor veel consternatie zorgden.

Onacceptabel

Ton Heerts, burgemeester van Apeldoorn, vertegenwoordigt de burgemeesters bij de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Hij noemt de situatie

GGZ Noord-Holland-Noord | Altijd in de buurt

Er zijn terechte zorgen over veiligheid en leefbaarheid. Maar laten we de feiten niet vergeten: 80% van alle meldingen bij de politie van ‘verward gedrag’ komt van een kleine groep mensen, mensen met ernstige maatschappelijke problemen die een groot beroep doen op politie en zorg. Het gaat dus niet om alleen mensen met een psychische kwetsbaarheid, slechts een derde van de personen waar dit over gaat kampt met (ernstige) psychische problemen.

Helaas wordt het publieke stigma juist gevoed door deze discussies. Er wordt gesproken over mensen, drugs, overlast. Het frame is: de gevaarlijke, onvoorspelbare ander.

Heel schadelijk dus dit frame voor mensen met epa.en onnodig in het kader van veiligheid en leefbaarheid

Wij zien dat in de gemeenten waar een goede samenwerking is tussen zorg, gemeente, politie en woningcorporaties dit heel veel oplevert tav veiligheid en leefbaarheid zonder dat het ten koste hoeft te gaan van mensen met EPA.

Dus ...laten we ons niet laten meeslepen door angstbeelden. Het gevaar is dat we iedereen met een psychische kwetsbaarheid over één kam scheren. En dat voedt , steed weer, opnieuw het stigma.

Zijn GGZ dorpen toleranter?

Wij hebben ons de vraag gesteld of in dorpen waar een GGZ -instelling staat, er sprake is van meer tolerantie onder de inwoners tov de – tijdelijke - inwoners van deze instellingen. Er zijn wel degelijk verhalen die suggereren dat – althans in sommige situaties – acceptatie en positieve ervaringen in dorpen of wijken met GGZ-instellingen voorkomen. Maar het is anekdotisch en er is geen harde evidentie voor zover wij konden achterhalen.

Maar hier in Heiloo is dat uiteraard anders :-)

Geweld tegen psychiatrische patiënten in Nederland

Pijnlijk is vooral dat het stereotype beeld dat mensen met ernstige psychische aandoening gewelddadiger zouden zijn dan anderen, niet strookt met de werkelijkheid.

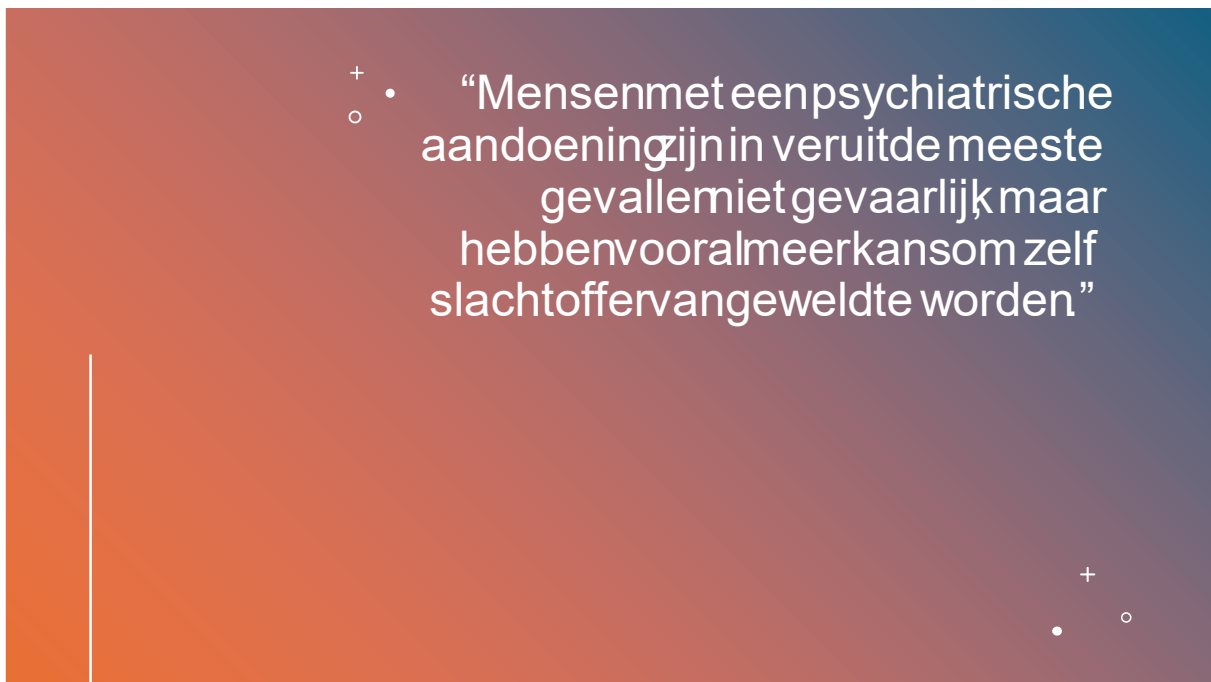
Het is juist andersom:.

We weten dat deze groep aanzienlijk vaker slachtoffer is van geweld dan de algemene bevolking. Geweld tegen psychiatrische patiënten in Nederland is een onbekend en vaak onderbelicht probleem.

Een studie uitgevoerd door Astrid Kamperman¹ (Erasmus MC) onder 957 psychiatrische patiënten laat zien dat

- Ongeveer 50% van de ondervraagden in het voorgaande jaar slachtoffer was van geweld (verbaal en/of fysiek).
- Psychiatrische patiënten zes keer vaker slachtoffer zijn van mishandeling en tien keer vaker van bedreiging dan andere Nederlanders.
- Een derde van de slachtoffers ten minste drie geweldsincidenten in een jaar meemaakte.
- De meeste geweldsincidenten zich voordeden in de privésfeer, vaak gepleegd door bekenden zoals (ex-)partners, familieleden of buurtgenoten

Slachtoffer zijn van geweld draagt bij aan een reeks andere problemen waarmee psychiatrische patiënten vaak te maken hebben, zoals werkloosheid, sociale isolatie, verslaving en een slechte gezondheid. Het geweld leidt tot zowel psychische als lichamelijke klachten en verhoogt de kwetsbaarheid voor herhaald slachtofferschap.

---

¹ Astrid M. Kamperman , 2011, "Geweld tegen psychiatrische patiënten in Nederland" (MGv 66(1-2):8-19

Wonen en werk: de sleutel tot herstel

Mensen met Ernstige Psychiatrische Aandoeningen willen hetzelfde als u en ik: een huis, een relatie, werk. Ook dat weten uit heel veel onderzoek. Huisvesting en werk zijn cruciaal om volwaardig mee te doen in onze samenleving.

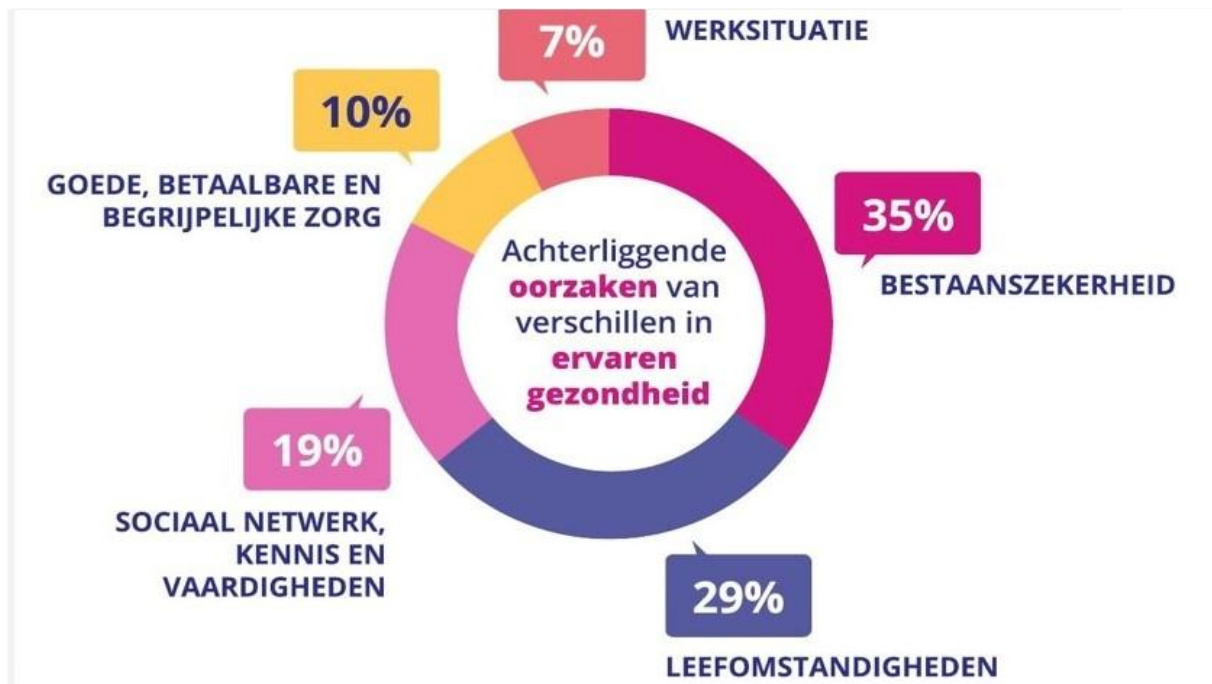
Toch is het woningtekort voor mensen met bijzondere woonbehoeften nijpend, en worden specifieke woonprojecten als de Skaeve Huse vaak tegengehouden door het bekende 'not in my backyard'. Stigma dus. En dat terwijl we weten dat goede huisvesting en passende ondersteuning overlast juist verminderen.

Overigens goed om te zeggen dat de meeste mensen met EPA prima in een gewoon huis kunnen wonen. Daarbinnen is een hele kleine groep die niet met anderen en dichtbij anderen kan wonen. Daarvoor zijn de zgn skaeve huse bedacht.

De foto die hierachter getoond wordt is een voorbeeld van de twee skaeve huse in Heiloo. In deze gemeente zijn deze weer wel gerealiseerd itt bijna elke andere gemeente in nhn waar er wel over wordt gesproken maar (nog) niet wordt gedaan.

Wat werk betreft. Ook op het gebied van werk is de situatie teleurstellend. 60 % van de mensen met EPA zou graag betaald werk doen , slechts 13–20% van hen heeft een betaalde baan, ondanks een krappe arbeidsmarkt. De belangrijkste reden: opnieuw....stigma.

De informatie op de dia die u nu ziet is heel belangrijk. Als wij vanuit ons vak kijken naar de achterliggende oorzaken van onze gezondheid en het effect van maatregelen, dan zien we dat de zorg slechts 10% bijdraagt aan gezondheid. Met andere woorden: gezondheidsverschillen worden maar voor een klein deel verklaard en beïnvloed door de zorg. Er is veel meer winst te behalen met maatregelen op het gebied van bestaanszekerheid en leefomstandigheden. Voor ons een heel belangrijke reden om in landelijke akkoorden zoals het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) de samenwerking met gemeenten, welzijn, woningbouw en bedrijfsleven te versterken.

Mensen met een ernstige psychische aandoening die passend wonen, een zinvolle dagbesteding hebben, een paar waardevolle sociale contacten doen veel minder vaak een beroep op zorg en vallen ook minder vaak terug in klachten dan mensen die dat niet hebben.

Beste aanwezigen, door de geschiedenis heen zijn mensen met een psychische aandoening gestigmatiseerd. Ze zijn vaak buitengesloten. En toch willen mensen met ernstige psychische aandoeningen hetzelfde als ieder ander: een huis, sociale contacten, werk – kortom: huisje, boompje, beestje. Maar stigma maakt dat vaak onmogelijk.

De oplossing van dit vraagstuk ligt niet bij één partij. Niet alleen bij de GGZ. Niet alleen bij gemeenten. Niet alleen bij de burens. Niet alleen bij u. Het vraagt om een gezamenlijke aanpak, én om de bereidheid om voorbij het label te kijken en de mens te zien.

Twee vormen van verdraagzaamheid

1. Gedogen: De bereidheid om afwijkende meningen, gedragingen of overtuigingen van anderen te accepteren, zelfs als je het er niet mee eens bent.

2. Verrijking door het andere: Het openstaan voor diversiteit en het zien van het andere als een mogelijkheid tot zelfverrijking.

Wat doet GGZ NHN aan het thema verdraagzaamheid?

Elk mens heeft belang bij een gezonde en mentaal veerkrachtige regio. In een omgeving die positief bijdraagt aan het herstel en de ontwikkeling van diegenen die ernstig psychisch lijden. Hier draagt GGZ NHN vol overtuiging aan bij.

Mensen die vastlopen in het leven vanwege psychische klachten kunnen erop rekenen dat GGZ NHN haar specialistische kennis, netwerk en creativiteit inzet. De levenservaring en eigen kennis van de cliënt en het sociale netwerk zijn onmisbaar. Wij voegen onze deskundigheid hieraan toe en beschouwen dit als een samenwerking tussen experts. Samen werken we aan het herstel van klachten en de ontwikkeling van mentale veerkracht. Dit streven we altijd na, ook als dit niet vanzelfsprekend tot stand komt.

Wij doen dit zoveel mogelijk dáár waar de klachten of problemen zich voordoen. Dat kan thuis zijn, online of in een omgeving die op dat moment het beste past bij de situatie.

Bij GGZ NHN geloven we in de kracht van hoopvolle verdraagzaamheid: erkennen dat samenleven met verschillen inspanning kost, maar dat het ook ontzettend waardevol is. Verdraagzaamheid is geen passieve houding van “alles maar goed vinden”. Het gedogen is één kant van de medaille. De andere kant gaat over verrijking. Het openstaan voor diversiteit en het zien van het andere als een mogelijkheid tot zelfverrijking. Daar zit wat ons betreft ook onze bijdrage aan dit thema.

We doen dat bij GGZ NHN op verschillende manieren

Omgekeerde integratie

We spannen ons al jaren in om de samenleving en meer in het bijzonder de gemeenschap van Heiloo kennis te laten maken met dit landgoed en ook met onze cliënten. We kunnen daar best veel voorbeelden van noemen: de Willibrorduslezing van vandaag, de voorstellingen in deze Cultuurkoepel, De altijd goed bezochte Burendag bij de Forensische Psychiatrie, onze Keuken met Karakter, De verhalenkamer en het VVV punt, rondleidingen op het terrein in kader van de groene GGZ, Kinderen van scholen uit Heiloo die bij ons sporten en tuinieren. Allemaal activiteiten die er op gericht zijn om inwoners van Heiloo en uit de regio kennis te laten maken met ons werk, maar vooral

ook met mensen die een psychiatrische aandoening hebben. Wij zijn er blij om dat het zo goed lukt om deze omgekeerde integratie te laten slagen.

Van stigma naar menselijkheid

Eén van de grootste hindernissen voor verdraagzaamheid is stigmatisering, zowel van buitenaf als door mensen zelf (zelfstigma). Wij zetten ons op verschillende manieren in voor het bestrijden van stigma.

Contact is de sterkste interventie: Jos noemde net al een heel aantal voorbeelden . Want: *onbekend maakt onbemind* en dat willen we veranderen in *bekend maakt bemind*.

Wat betreft publiek stigma We proberen ook aandacht te vragen in de lokale en regionale pers voor ons werk. U leest waarschijnlijk met enige regelmaat een publicatie over GGZ NHN. We doen dat om een realistisch en menselijk beeld van psychisch lijden neer te zetten, maar ook om te laten zien dat het niet alleen maar over lijden gaat en er ook krachtige verhalen zijn te vertellen.

Zelfstigma is een belangrijk onderwerp in onze behandeling en op de herstelacademies.

En voor ouders en naasten hebben we ook groepen, lotgenotengroepen, psychoeducatiegroepen waar aandacht is voor dat associatieve stigma.

En ook wij stellen grenzen aan intolerantie of onverdraagzaamheid

Voor ons is verdraagzaamheid geen vrijblijvendheid

Agressie of mishandeling accepteren wij niet. We doen altijd aangifte wanneer dat aan de orde is. En ook bij overlast door onze organisatie zullen we optreden. Daarom investeren wij in korte lijnen met gemeenten en politie: bijvoorbeeld via overleg met de burgemeester bij complexe situaties, trainingen met politie enz We pleiten ervoor om onverdraagzaamheid niet te normaliseren, maar ook om overlast niet meteen uit zijn verband te rukken of te overdrijven. Daartussen zit een menselijke ruimte en die kunnen we benutten met elkaar.

Afronding

Beste aanwezigen, wij gaan afronden, We begonnen deze voordracht met de naamgever ervan. En de vraag is gerechtvaardigd: *Wat kunnen wij van Willibrordus leren?*

Willibrordus was iemand die koos voor hoop en verbinding. Wij hebben u vandaag meegenomen in het thema verdraagzaamheid, dat nauw raakt aan deze twee begrippen. We hebben gezien dat dit thema twee kanten aan een medaile kent en dat er zeker ook grenzen aan zitten, Daarin moeten we niet naïef zijn en deze grenzen goed bewaken. Tegelijkertijd hebben we u mee willen nemen in onze wereld, in ons werk bij GGZ NHN. We hebben de kracht en last van stigmatisering besproken, zeker voor psychiatrische patiënten. En ook dat deze mensen geen andere wensen hebben dan wijzelf. En tot slot hebben we u mee willen nemen in de bijdrage die GGZ NHN levert aan verdraagzaamheid en integratie in de gemeenschap van Heiloo. We hebben u daarmee willen laten zien dat verdraagzaamheid niet alleen gaat over gedogen maar juist ook bij kan dragen aan verrijking voor ons allemaal.

Wij zijn positief in onze boodschap en laten we, in de geest van Willibrordus, blijven kiezen voor verbinding en verdraagzaamheid – zodat iedereen, met of zonder psychische kwetsbaarheid, zijn plek kan vinden in onze gemeenschap

Dank u wel voor uw aandacht!